

گام مؤمنانه در مسیر مواسات و همدلی

عده‌ای هستند که در این شرایط حقیقتاً زندگی‌شان بسختی قابل گذران است، مردمی که توانایی دارند بایستی در این زمینه فعالیت وسیعی را شروع کنند بخصوص که ماه رمضان در پیش است، ماه انفاق و ایثار، چه خوب است که یک رزمایش گسترده‌ای در کشور به وجود بیاید برای مواسات و همدلی و کمک مؤمنانه به نیازمندان.

عزیزان ما

مسابقه کتابخوانی

متن کتاب و سوالات و پاسخنامه
در فایل پیوست در دسترس علاقمندان
به شرکت در مسابقه قرار دارد.

به ۱۰ پاسخ صحیح ارسال شده به قید قرعه،
یک میلیون ریال جایزه نقدی تعلق می‌گیرد.

گزینه صحیح پاسخ سئوالات را به سامانه پیامکی ۰۳۷۷۳۶۰۶۳ ارسال نمایید.

گام مؤمنانه در مسیر مواسات و همدلی

محمدباقر ولدان و محمد حسین صاعد رازی

فروردین ۱۳۹۹

بسم الله الرحمن الرحيم

مطلع:

از برجسته‌ترین ویژگی‌ها و مأموریت‌های حکومت امام زمان (عج) که در روایات بر آن تصریح شده و رهبر انقلاب نیز مکرر بر آن تأکید نموده‌اند، عدالت‌گستری و برقراری عدل و قسط است. رهبر انقلاب در سخنرانی تلویزیونی به مناسبت ولادت حضرت امام زمان (عج) در ۲۱ فروردین ۱۳۹۹ مواسات و همدلی را به عنوان یکی از جلوه‌های عدالت و جامعه مهدوی را در شرایط حاضر مورد تأکید جدی قرار دادند:

«یکی از کارهای لازمی است که بایستی انجام بگیرد؛ بخصوص که ماه رمضان در پیش است. ماه رمضان، ماه انفاق است، ماه ایثار است، ماه کمک به مستمندان است؛ چه خوب است که یک رزمایش گسترده‌ای در کشور به وجود بیاید برای مواسات و همدلی و کمک مؤمنانه به نیازمندان و فقرا که این اگر اتفاق بیفتد، خاطره‌ی خوشی را از امسال، در ذهن‌ها خواهد گذاشت. ما برای اینکه ارادتمان به امام زمان ثابت بشود، بایستی صحنه‌ها و جلوه‌هایی از جامعه‌ی مهدوی را خودمان به وجود بیاوریم که عرض کردیم، جامعه‌ی مهدوی، جامعه‌ی قسط و عدل است و جامعه‌ی عزت است، جامعه‌ی علم است، جامعه‌ی مواسات و برادری است؛ این‌ها را بایستی ما در زندگی خودمان تحقق ببخشیم، به قدر امکان خودمان؛ این ما را نزدیک می‌کند».

در این راستا لازم است «پویش مساوات» در جهت ایجاد آگاهی، گفت‌وگو سازی و انگیزه بخشی نسبت به این امر خطیر در جامعه و در میان همه اقشار ایجاد شود و در پی آن «رزمایش همدلی و کمک مؤمنانه» به طور عملی صورت گیرد. برای تحقق این امر لازم است ساز و کارهای لازم فراهم گردد و راهبردهای تحقق هر یک پیش بینی شود.

۱. مفهوم شناسی:

مواسات:

مواسات به معنای همراهی کردن و کمک کردن به برادر مؤمن در همه‌ی امور است؛ بطوری که انسان کمک فکری، مالی، جسمانی و آبرویی را وظیفه بداند. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۶/۰۶/۳۱) طبق این معنا مواسات با مساوات فرق دارد و به معنای برابری نیست. (همان)

مواسات یعنی به یکدیگر یاری رساندن، به عبارت دیگر، شریک کردن دیگران در نتیجه و حاصل تلاشهای خود. اگر آدمی عقل، علم، ثروت و آبرو و اعتباری دارد، درست است که مالک آنهاست، اما باید با آنها خलाهای فردی و شکافهای اجتماعی را پر کند و بدین ترتیب، هر لحظه در حال گره‌گشایی از مردم و جامعه باشد و با این کار، برای خود رشد روحی و تکامل معنوی و تزکیه باطنی کسب کند. (مظاهری، حسین، پاسدار اسلام، ۱۳۷۵، شماره ۱۷۶)

همدلی: در روان‌شناسی، همدلی به‌عنوان توانایی درک علت واکنش‌های دیگران در موقعیت‌های مختلف معنی می‌شود که روابط اجتماعی را بهبود می‌بخشد و باعث ارتباطات مثبت با دیگران می‌شود. در مبانی اسلامی نیز از همکاری، ارتباط و عمل خیر با دیگران به‌عنوان مفهوم نزدیک به همدلی یاد می‌شود. بر اساس این معنا عمل خیر، تعاون، همکاری، عدل و انصاف تاکید می‌شود که نزدیک‌ترین معنا را با مفهوم همدلی از دیدگاه روان‌شناسی دارد. (یاری قلی و بهادری خسروشاهی، بررسی تطبیقی مفهوم همدلی از منظر روان‌شناسی و مبانی اسلامی) بر این اساس مواسات و همدلی معنایی نزدیک به یکدیگر دارند.

ایثار: «ایثار» در اصطلاح به معنای همه چیز را به نفع دیگران از خود جدا کردن (از خودگذشتگی)، (آیت الله خامنه‌ای ۱۰ / ۰۹ / ۸۹) ندیدن و به حساب نیاوردن خود است. (آیت‌الله خامنه‌ای ۱۳۷۶ ص ۴۰) در مقابل «ایثار»، «استثثار» است که همه چیز را برای خود خواستن است. (آیت‌الله خامنه‌ای ۱۰ / ۰۹ / ۱۳۸۹) ایثارگری به معنای اختیار و انتخاب چیزی بر غیر آن (طباطبایی ۱۳۶۳، ج ۶۷: ۳۸) و انکار خود و دخالت ندادن نفس در محاسبات نیز معنی شده است. (الخامنه‌ی، ۲۰۰۸، ۲ / ۲۵)

انفاق: انفاق اصطلاحاً به اعطای مال یا چیزی دیگر در راه خدا به فقیران و دیگر راههای مورد نیاز گفته می‌شود. (فرهنگ معارف اسلامی، ج ۱، ص ۳۲۳)

۲. اهمیت و جایگاه مواسات و همدلی در قرآن و سنت:

مواسات و همدلی از اموری است که تأکیدات فراوانی در آیات و روایات و سیره اهل بیت علیهم السلام بر آن شده است:

مواسات در قرآن:

قرآن کریم به ((مواسات)) تأکید فراوان دارد و در آیات زیادی، مؤمنان را به رعایت این قانون و به کاربردن آن در تمامی صحنه های فردی و اجتماعی، توصیه کرده است، در این جا بعضی از آنها را یادآور می شویم:

– «هدی للمتقین الذین یومنون بالغیب و یقیمون الصلوه و مما رزقناهم ینفقون»؛ (بقره، آتا ۳) این کتابی است که پرهیزگاران را راهنماست: آنان که به غیب ایمان می آورند و نماز می گزارند و از آنچه روزیشان داده ایم انفاق می کنند.

در این آیه شریفه، خداوند متعال پرهیزگاران را با نشانه هایی معرفی می کند: ایمان به غیب، اقامه نماز و انفاق. آری، متقی کسی است که از نعمتهایی که خداوند سبحان بدو عطا فرموده انفاق و دیگران را در آنها سهیم می کند به قول سعدی:

نیم نانی گر خورد مرد خدا

بذل درویشان کند نیم دگر

مؤمن، خودگرا و خودبین نیست؛ بلکه همیشه نیم نگاهی هم به مردم و اجتماع، اقوام و خویشان، همسایگان و نزدیکان دارد.

– «لینفق ذوسعه من سعته و من قدر علیه رزقه فلینفق مما آتاه الله»؛ (طلاق، ۷) هر مالدار از مال خود نفقه دهد و کسی که تنگدست باشد از هر چه خدا به او داده است نفقه دهد.

این آیه قرآنی هر کس را به اندازه وسع و توانی که دارد به کمک به دیگران توصیه می کند، حتی آن کس که خود مستحق است و دیگران به او کمک می کنند باید چشم از هموعان خود بر ندارد. امام صادق(ع) می فرماید: اگر

وسعی نداری و نمی توانی شام خود را با دیگران تقسیم کنی باید با دعا و اظهار همدردی با بینوایان و گرفتاران، حس دیگرگرایی خود را بروز دهی. اندوه و درد فقیران و گرفتاران را داشتن، خود، نوعی اظهار همدردی است. اگر مسلمانی بشنود مسلمان دیگر گرفتار و یا غصه دار است او هم باید اندوهگین و غصه دار باشد و این نشانه مواسات است.

– «بسم الله الرحمن الرحيم أرأيت الذي يكذب بالدين فذلك الذي يدع اليتيم ولا يحض على طعام المسكين فويل للمصلين الذين هم عن صلاتهم ساهون الذين هم يراون و يمنعون الماعون»؛ به نام خدای بخشاینده مهربان، آیا آن را که روز جزا را دروغ می شمرد دیدی، او همان کسی است که یتیم را به اهانت می راند و مردم را به طعام دادن به بینوا و نمی دارد، پس وای بر آن نمازگزارانی که در نماز خود سهل انگارند، آنان که ریا می کنند و از دادن زکات دریغ می ورزند.

خداوند متعال در این سوره مبارکه (ماعون) مجموعه ای از عناصر انسان ساز همچون تکریم یتیم، اطعام مسکین، اقامه نماز و دادن زکات را با لحن اعجاب آوری، یادآور می شود. مواسات و دیگرگرایی در این سوره کوچک، موج می زند. چند آیه مختصر با لحن و خطابی عجیب، دریایی از همدلی و کمک به انسان ها را در پیش چشم همگان می گشاید و احساس غیرت و نوع دوستی را برمی انگیزاند. یتیمان و مسکینان هر جامعه، میدان آزمایشی برای متمولان و ثروتمندان در انفاق و رسیدگی محترمانه و شرافتمندانه اند که هر کس به اقامه نماز و پرداخت زکات، معتقد باشد، بی گمان بدان قیام خواهد کرد.

– «الذين يكتزون الذهب و الفضه ولا ينفقونها في سبيل الله فبشرهم بعذاب اليم يوم يحمي عليها في نار جهنم فتكوى بها جباههم و جنوبهم و ظهورهم هذا ما كنزتم لانفسكم فذوقوا ما كنتم تكتزون» (توبه، ۳۴ و ۳۵) کسانی را که زر و سیم می اندوزند و در راه خدا انفاقش نمی کنند به عذابی دردآور بشارت ده، روزی که در آتش جهنم گداخته شوند و پیشانی و پهلو و پشتشان را با آن داغ کنند، این است آن چیزی که برای خود اندوخته بودید، حال طعم اندوخته خویش را بچشید.

اندوختن مال و ثروت و انفاق نکردن آن، نتایج بسیار زیان باری برای فرد و اجتماع دارد، زیان فردی آن برای خود آن کسی است که مال را اندوخته و حساست می ورزد، با این کردار زشتش روح خویش را به ضیق و تنگی

دچار می کند و از رشد و بالندگی باز می دارد. انسانی که آفریده شده تا تکامل یابد و هر لحظه خود را به خدا نزدیک سازد و با انفاق و بخشش به لطافت روحی و تزکیه درونی دست یابد اکنون با خست و تنگ چشمی به مرحله ای رسیده که فقط اندوخته هایش را می شمرد و به هیچ چیز جز طلا و نقره، تجملات و زر و زیور نمی اندیشد و همین است معنای از خود بیگانگی.

اما زیان اجتماعی آن، این است که این طلا و نقره و مال و ثروت، می توانست مسکینی را دستگیری کند، فقیری را به نوایی برساند، استعدادهایی را رشد دهد، توانهای سازنده ای را از قوه به فعل درآورد و خلاصه خلاهای بسیاری را در درون اجتماع پر کند، اما اینک در گوشه ای راکد مانده و گندابی را به وجود آورده است. خداوند متعال در این آیه شریفه، این گونه افراد را به شدیدترین وجهی به عذاب قیامت بشارت می دهد؛ عذابی که دردناک و رسواکننده است.

مواسات در سنت:

مواسات و همدلی در سنت پیامبران و ائمه اطهار علیهم السلام نیز بسیار مورد تأکید بوده است. در این خصوص امام خمینی ره میفرماید:

«یکی از مقاصد بزرگ شرایع و انبیاء عظام، سلام الله علیهم، که علاوه بر آنکه خود مقصود مستقل است، وسیله پیشرفت مقاصد بزرگ و دخیل تام در تشکیل مدینه فاضله می باشد، توحید کلمه و توحید عقیده است، و اجتماع در مهم امور و جلوگیری از تعدیات ظالمانه ارباب تعدی است، که مستلزم فساد بنی الانسان و خراب مدینه فاضله است. و این مقصد بزرگ، که مصلح اجتماعی و فردی است، انجام نگیرد مگر در سایه وحدت نفوس و اتحاد همم و الفت و اخوت و صداقت قلبی و صفای باطنی و ظاهری، و افراد جامعه به طوری شوند که نوع بنی آدم تشکیل یک شخص دهند، و جمعیت به منزله یک شخص باشد و افراد به منزله باشد، و تمام کوششها و سعی ها حول یک مقصد بزرگ الهی و یک مهم عظیم عقلی، که صلاح جمعیت و فرد است، چرخ زند و اگر چنین مودت و اخوتی در بین یک نوع یا یک طایفه پیدا شد، غلبه کنند بر تمام طوایف و مللی که بر این طریقه نباشند. چنانچه از مراجعه به تواریخ، خصوصا تاریخ جنگهای اسلام و فتوحات عظیمه آن، مطلب خوب روشن می شود، که در اوایل طلوع این قانون الهی، چون شمه ای از این اتحاد و وحدت در بین مسلمین بوده و مساعی

آنها مشفوع به تخلص نيات نوعا بوده، در مدت كمى چه فتوحات بزرگى كردند، و در اندك زمانى به سلطنتهاى بزرگ آن زمان، كه عمده آن ايران و روم بوده، غلبه كردند و با عده كم بر لشكرهاى گران و جمعيتهاى بى پايان غالب شدند. و پيغمبر اسلام عقد اخوت بين مسلمين در صدر اول اجرا فرمود و به نصّ إنّما المؤمنون إخوة. اخوت بين تمام مؤمنين برقرار شد». (امام خمينى ره، شرح چهل حديث، ص: ۳۰۹ و ۳۱۰)

در كتاب كافى كه از معتبرترين كتاب روايى شيعه است ذكر شده است:

عقروفى گويد از امام صادق (ع) شنيدم كه به يارانش مى فرمود: «تقوا بورزيد و با يكدیگر همچون برادرانى خوشرفتار باشيد، در راه خدا ياور يكدیگر باشيد و به يكدیگر بپيوندید و با هم دوستى نماييد. به دیدار يكدیگر برويد و در امر ما بحث كنيد و آن را زنده نگه داريد.» (اصول كافى، ج ۲، ص ۱۷۵، «كتاب الايمان و الكفر»، «باب التراحم و التعاطف»، حديث ۱)

و از امام صادق (ع) روايت مى كند كه فرمود: «شايسته است كه مسلمانان در پيوستن به يكدیگر و يارى كردن و محبت و مواسات با نيازمندان و مهربانى نسبت به هم بكوشند تا همچنان باشند كه خداوند عز و جل از آنان خبر داده به قول خویش كه «مؤمنان با يكدیگر مهربان اند.» (اصول كافى، ج ۲، ص ۱۷۵، «كتاب الايمان و الكفر»، «باب التراحم و التعاطف»، حديث ۱۴)

همچنين امام صادق (ع) فرمودند: «با يكدیگر پيوند داشته باشيد و خوشرفتارى و مهربانى نماييد و برادرانى نيكوكار باشيد، همان گونه كه خداى عز و جل فرمانتان داده است.» (اصول كافى، ج ۲، ص ۱۷۵، «كتاب الايمان و الكفر»، «باب التراحم و التعاطف»، حديث ۲)

مواسات در سیره اصحاب پیامبر (ص):

- داستان ابوذر: پیامبر بزرگ اسلام(ص) اصحاب و یاران خود را به گونه ای تربیت کرده بود که به قانون مواسات شدیداً پای بند بودند. یکی از آن اصحاب، حضرت ابوذر بود. وی غیرت دینی شگفتی داشت و گرسنگی فقیران و سیری و اسراف زراندوزان و ثروتمندان را برنمی تافت تا جایی که در این راه حتی بر سر حاکمان ستمگر هم فریاد می زد و خوردن را بر کامشان تلخ می کرد. قبل از آن که او را به ((ربذه)) تبعید کنند پیش عثمان آوردند. ابوذر دید درهم و دینار فراوانی نزد خلیفه است. پرسید: عثمان، اینها

چیست؟ عثمان گفت: ۱۵۰ هزار دینار است، منتظرم همین مقدار دیگر هم برایم بیاورند تا به هر نحوی که خواستم مصرف کنم! ابوذر گفت: تو باید اینها را خرج مردم کنی و فقر عمومی را با آنها برطرف سازی، و سپس ادامه داد: کار تو بسیار متفاوت با کار پیامبر(ص) است، چون شبی من و سلمان به حضور پیامبر(ص) رسیدیم، دیدیم حضرت بسیار ناراحت است، سلام کردیم، حضرت جواب فرمود اما به ما تعارف نکرد، مجبور شدیم خداحافظی کنیم، صبح فردا رسول خدا به دنبال ما آمد و عذرخواهی کرد و فرمود: دیشب ده درهم نزد من بود و من می ترسیدم فقیری بی شام محتاج این ده درهم باشد و من بخوابم و این پولها نزد من بماند.

این روش تو و آن هم روش پیامبر(ص)! عثمان برای آن که پاسخ ابوذر را داده باشد به ((کعب الاحبار)) (یهودی تازه مسلمان شده که آیات و روایاتی فرا گرفته و آخوند درباری شده بود و حدیث جعل می کرد) گفت: آیا اگر کسی خمس و زکات مالش را بدهد اما باز خمره های زیادی از پول داشته باشد، اشکال دارد؟ کعب الاحبار گفت: نه، چون حق واجبش را که خمس و زکات است، داده است. در این هنگام، حضرت ابوذر برآشفته و با عصبانی که در دست داشت محکم بر فرق کعب الاحبار کوبید و گفت: ای یهودی زاده، تو اکنون می خواهی قرآن را تفسیر کنی. سپس ابوذر رو به عثمان کرد و گفت: تو چگونه از این آیه شریفه قرآن می گذری که می فرماید: «الذین یکنزون الذهب والفضه ولاینفقونها فی سبیل الله فبشرهم بعذاب الیم».

- **داستان ابو ایوب انصاری:** انسانی که در نظام تربیتی اسلام قرار گرفته باشد در مواسات، هیچ گاه در یک نقطه متوقف نیست بلکه به تدریج خود را به پیش می راند تا جایی که به نقطه اوج می رسد و چیزی را هم که خود شدیداً به آن نیازمند است به دیگران می بخشد، این آیت قرآنی وصف این گونه افراد است که: «و یوثرن علی انفسهم و لو کان بهم خصاصه»؛ و دیگران را بر خویش ترجیح می دهند هرچند خود نیازمند باشند.

در شأن نزول این آیه گفته اند: روزی ((ابوایوب انصاری)) با زن و بچه و اثاثیه در کنار کوچه نشسته بود: پیامبر اکرم(ص) از آن جا عبور می کردند، پرسیدند: ابوایوب! چرا این جا نشسته ای؟ گفت: ای پیامبر خدا! خانواده ای از مهاجران، مکانی نداشتند من دیدم اگر در کوچه بمانند برای ما ننگ است ولی اگر ما در کوچه بمانیم برای ما افتخار است. در این جا بود که آیه فوق نازل شد.

مواسات در اندیشه امام خمینی (ره):

امام خمینی ره در خصوص لزوم مواسات بین مسلمین می‌نویسند:

«مسلمین مأمورند به دوستی و مواسلت و نیکویی به یکدیگر و مودت و اخوت و معلوم است آنچه موجب ازدیاد این معانی شود، محبوب و مرغوب است، و آنچه این عقد مواسلت و اخوت را بگسلد و تفرقه در بین جمعیت اندازد، مبعوض صاحب شرع و مخالف مقاصد بزرگ اوست. و پر واضح است که این کبیره موبقه اگر رایج شود در بین جمعیتی، موجب کینه و حسد و بغض و عداوت شده و ریشه فساد در جمعیت بدواند، درخت نفاق و دورویی در آنها ایجاد کند و برومند نماید، و وحدت و اتحاد جامعه را گسسته کند، و پایه دیانت را سست کند. و از این جهت بر فساد و قبح آن افزوده گردد. پس بر هر مسلم غیور دینداری لازم است برای [حفظ] شخص خود از فساد و نوع اهل دین از نفاق و نگهداری حوزه مسلمین و نگهبانی وحدت و جمعیت و احکام عقد اخوت، خود را از این رذیله [حفظ] کند و آنها را نهی از این عمل قبیح نماید، و اگر خدای نخواست تا کنون دارای این عمل زشت [بوده]، از آن توبه کند، و در صورت امکان و عدم فساد، از صاحبش استرضاء و استحلال نماید، و الا برای او استغفار کرده، و ترک این خطیئه را نموده، و ریشه صداقت و وحدت و اتحاد را در قلب خود کشت کرده، تا از اعضای صالحه جامعه به شمار آید و یکی از اجزای دخیله در چرخ اسلام باشد. و الله الهادی إلى سبیل الرشاد.» (شرح چهل حدیث، ص: ۳۱۱)

۳. انواع مواسات:

مواسات و همدلی منحصر در عرصه اقتصادی نیست، بلکه بسیاری در بسیاری از امور نیاز به مواسات و همدلی است:

مواسات در عرصه اقتصاد و معیشت:

نسخه مساوات در عرصه اقتصاد، نسخه اسلام و در برابر دیدگاه نظام سرمایه داری غرب است. در این خصوص مقام معظم رهبری مد ظله العالی می‌فرمایند:

«اسلام به ملتها رفاه و پیشرفت اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی می‌دهد. آن پیشرفت اقتصادی که فاصله‌ی بین طبقات مردم را زیاد کند، مورد نظر اسلام نیست. آن نسخه‌ی اقتصادی که امروز کشورهای غربی برای مردم دنیا می‌پیچند و ارائه می‌دهند که طبقاتی را مرفه می‌کند و رونق اقتصادی را بالا می‌برد و به قیمت ضعیف شدن و فقیر شدن و زیر فشار قرار گرفتن طبقاتی از جامعه تمام می‌شود؛ این را اسلام نمی‌پسندد. رفاه اقتصادی همراه با عدالت، همراه با روح مواسات و همراه با روح برادری، باز در سایه‌ی اسلام به دست می‌آید.» (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۷۸/۰۳/۱۲)

اهتمام به امور فقرا و ضعفا و مواسات با آنان، در دیدگاه اقتصادی اسلام یکی از ویژگی‌های مهم مسلمانان است: «علاج فقر به شکل اصولی در هر جامعه‌ای، از راه استقرار عدالت اجتماعی و نظام عادلانه در محیط جامعه است، تا کسانی که اهل دست‌اندازی به حقوق دیگرانند، نتوانند ثروتی را که حق همگان است، به سود خود مصادره کنند. این یک وظیفه‌ی دولتی و حکومتی است؛ اما مردم هم به نوبه‌ی خود وظیفه‌ی سنگینی بر دوش دارند. اجرای برنامه‌های اجتماعی فقط در بلندمدت و میان‌مدت و بتدریج امکان‌پذیر است؛ اما نمی‌شود منتظر ماند تا برنامه‌های اجتماعی به ثمر برسد و شاهد محرومیت محرومان و فقر گرسنگان در جامعه بود. این وظیفه‌ی خود مردم و همه‌ی کسانی است که می‌توانند در این راه تلاش کنند. همه باید خود را موظف به مواسات بدانند. مواسات یعنی هیچ خانواده‌ای از خانواده‌های مسلمان و هم‌میهن و محروم را با دردها و محرومیتها و مشکلات خود تنها نگذاشتن؛ به سراغ آن‌ها رفتن و دست کمک‌رسانی به سوی آن‌ها دراز کردن. امروز این یک وظیفه‌ی جهانی برای همه‌ی انسان‌هایی است که دارای وجدان و اخلاق و عاطفه‌ی انسانی هستند؛ اما برای مسلمانان، علاوه بر اینکه یک وظیفه‌ی اخلاقی و عاطفی است، یک وظیفه‌ی دینی است.» (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۰۹/۱۵)

مواسات در عرصه سلامت:

مواسات در عرصه سلامت یعنی همه با هم در جهت سلامتی عمومی فداکارانه و ایثارگرانه تلاش کنند و در این امر، رعایت حال همه افراد بشود و به کسی ظلم نشود و الا منجر به افتادن در منجلابی است که غرب در آن گرفتار شده است. چنانکه مقام معظم رهبری به مصادیقی همچون مصادره‌ی ماسک‌ها و دستکش‌های کشورها به‌وسیله‌ی برخی کشورهای اروپایی و آمریکا، هجوم مردم به فروشگاه‌ها و خالی کردن قفسه‌ها و به جان هم

افتادن برای چند دستمال توال، صف کشیدن مردم برای خرید اسلحه، معالجه نکردن بیماران سالمند و خودکشی افراد به علت ترس از کرونا اشاره فرمودند و در این خصوص فرمودند:

«در این ماجرا (کرونا) فرهنگ و تمدن غرب محصول خود را نشان داد که این نتیجه‌ی طبیعی فلسفه‌ی حاکم بر تمدن غربی مبتنی بر فردگرایی و مادی‌گرایی و غالباً بی‌خدایی است». (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۱/۲۱)

مواسات در عرصه معنویت:

اساساً فضای معنوی باعث پیوند دلها با یکدیگر می‌شود؛ چنانکه در ماه مبارک رمضان این نرم شدن و نزدیک شدن دلها به یکدیگر محسوس است. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۰۸/۰۶) در این راستا باید تلاش کرد با همدلی و همکاری بیشتر، بسترهای معنوی گسترش یابد تا در سایه آن همدلی و مساوات بیشتر شود. بنابراین معنویت با همدلی و مساوات رابطه دو سویه خواهند داشت.

مواسات در عرصه مدیریت:

یکی از عرصه‌های مهم مساوات عرصه مدیریت است و موفقیت منوط به آن است. مقام معظم رهبری در این خصوص می‌فرمایند:

«ما باید به آینده امیدوار باشیم و این امید را در مردم ایجاد کنیم. دشمن می‌خواهد ما با یکدیگر اختلاف داشته باشیم؛ ولی ما باید به صورت قاطع به دشمن تفهیم کنیم که ترندهای او مؤثر نیست و در جمهوری اسلامی، همدستی و همدلی، برای مسئولان یک اصل است. این وحدت و یکپارچگی را واقعاً باید یک اصل بدانیم و برای آن سرمایه‌گذاری کنیم و از اختلافات بگذریم». (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۰۳/۲۴)

۴. باید ها و نبایدهای مواسات

در عرصه مواسات و همدلی باید اموری رعایت شوند:

۴.۱. احتراز از روحیه مصرف‌گرایی و تجمل:

مقام معظم رهبری در این خصوص می فرمایند: «به همسایه‌ها و فقرا رسیدگی کنید. یکی از عواملی که نمی‌گذارد دست کسانی که توانایی کمک دارند، به یاری فقرا دراز شود، روحیه‌ی مصرف‌گرایی و تجمل در جامعه است. برای جامعه بلای بزرگی است که میل به مصرف، روز به روز در آن زیاد شود و همه به بیشتر مصرف کردن، بیشتر خوردن، متنوع‌تر خوردن، متنوع‌تر پوشیدن و دنبال نشانه‌های مد و هر چیز تازه برای وسایل زندگی و تجملات آن رفتن، تشویق شوند. چه ثروتها و پولهایی که در این راه‌ها هدر می‌رود و از مصرف شدن در جایی که موجب رضای خدا و رفع مشکلات جمعی از مردم است، بازمی‌ماند!» (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۰۹/۱۵)

۴,۲. رعایت اقتضائات:

برای ایجاد یکپارچگی در عرصه مواسات باید به اقتضائات هر استان و هر شهری توجه کرد: «راه ایجاد وحدت و یکپارچگی، بسته به وضعیت سیاسی هر استان، با استان دیگر متفاوت است و نمی‌توان نسخه‌ی واحدی را ارایه کرد. مثلاً در بعضی جاها، از طریق تماس شما با امام‌جمعه، مسئله حل می‌شود. در جای دیگر، با میانجیگری شما بین چند نفر از علما، مشکل حل می‌شود. و در استان دیگر، با کوتاه آمدن شما در مقابل کسی که فرضاً تا حدودی از او نگرانی دارید، مسئله حل می‌شود. باید در تمام مدتی که مردم این شور و هیجان را دارند، برای ایجاد قاعده و پایه برای همدلی بین آن‌ها تلاش و کوشش کنید.» (آیت الله خامنه‌ای، ۶۸/۰۳/۱۹)

۴,۳. همدلی در همه سطوح؛ به ویژه سطوح بالای تشکیلاتی:

همدلی در همه سطوح لازم است که کار به خوبی پیش رود؛ اما در تشکیلات لازم است این امر در سطوح بالاتر به طور ویژه وجود داشته باشد. مقام معظم رهبری در این خصوص می فرمایند: «اگر بخواهیم از لحاظ تشکیلاتی کارها سامان بگیرد و کار اجرایی دسته جمعی انجام شود، جز با همدلی و همکاری در سطوح بالا امکان ندارد.»

۴,۴. همدلی بر محور اسلام و نیت الهی و به دور از ریا و منت:

همدلی باید به دور از هر گونه هوای نفس و ریا و قصد منت باشد و الا اثربخش نبوده و بلکه آثار سوئی به دنبال خواهد داشت. بلکه این همدلی باید بر محور تعالیم اسلام و نیت خالصانه باشد.

۵. راهبردهای و راهکارهای ایجاد پویش مواسات:

مقصود از پویش مواسات، ایجاد یک گفتمان عمومی برای مواسات و همدلی است که نیاز به آگاهی بخشی، انگیزه بخشی دارد. بنابراین باید راهبردها و راهکارهایی برای ایجاد این آگاهی و انگیزه عمومی پیش بینی شود:

۵,۱. ارتقای بینش و تقویت انگیزه افراد از طریق روحانیت و معلمان و اساتید و عموم مردم.

۵,۲. تبیین آثار فردی و اجتماعی مواسات، برای جوانان با استفاده از قالب های هنری داستانی و نقاشی و ...

۵,۳. ایجاد بسترهای گفتمانی در فضای مجازی با پشتیبانی قوی برای تشکیل پویش مواسات.

۵,۴. بهره‌مندی از بستر صدا و سیما و رسانه‌ها:

مقام معظم رهبری می فرمایند: « یکی از چیزهایی که لازم است مردم برای خود در عرصه مواسات با فقرا وظیفه بدانند، اجتناب از اسراف است. در این راستا به طور ویژه دستگاه‌های تبلیغاتی و فرهنگی - به‌ویژه صدا و سیما- باید وظیفه‌ی خود بدانند مردم را نه فقط به اسراف و مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی سوق ندهند؛ بلکه در جهت عکس، مردم را به سمت قناعت، اکتفا و به اندازه‌ی لازم مصرف کردن و اجتناب از زیاده‌روی و اسراف دعوت کنند و سوق دهند. مصرف‌گرایی، جامعه را از پای درمی‌آورد. جامعه‌ای که مصرف آن از تولیدش بیشتر باشد، در میدانهای مختلف شکست خواهد خورد. ما باید عادت کنیم مصرف خود را تعدیل و کم کنیم و از زیادی‌ها بزنیم. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۰۹/۱۵)

۵,۵. تقویت فرهنگ انفاق

تقویت روحیه‌ی «انفاق» یکی از کلیدی‌ترین راهکارها در ایجاد پویش مبارزه با فقر است. در جامعه‌ی اسلامی این روحیه باید به گونه‌ای رشد یابد که هرکس در اموال خود «حقی برای محرومان» قائل باشد: «باید کاری بشود که هرکس خودش را موظف بداند که انفاق کند. آن کسانی که بیشتر درآمد دارند، نسبت انفاق را بیشتر کنند. آن کسانی که کمتر درآمد دارند، باب را نبندند؛ به همان نسبت انفاق کنند... روح انفاق و نیکوکاری بایستی در جامعه توسعه پیدا کند و جزو ایمان مردم بشود و هرکس بنا را بر این بگذارد که در اموالش - «و فی اموالهم حقّ للسائل و المحروم» - واقعاً برای

محرومان حق قائل باشد... در جامعه‌ی اسلامی باید این را به عنوان یک فرهنگ در بیاوریم. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۷۰/۱۲/۱۴)

همه باید بدانیم: «هرچه در راه خدا می‌دهیم، برای ما می‌ماند و درحقیقت برای «من» واقعی خودمان خرج کرده‌ایم. هرچه برای خودمان نگه می‌داریم، درحقیقت برای ما نمی‌ماند و مثل همه چیز دیگر دنیا از بین خواهد رفت... هرچه از مال و ثروت دنیا دادید، برای شما خواهد ماند. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۰۴/۲۸)

۶. طرح رزمایش همدلی و کمک مؤمنانه:

در شرایط خاص کنونی و گرفتاری بسیاری از مردم به تبعات ویروس کرونا نیاز به یک حرکت جهادی و خالصانه برای همدلی و کمک مؤمنانه به آنان است. در این راستا راهبردها و راهکارهایی قابل برنامه ریزی است:

۶.۱. تشکیل اجتماعات خانوادگی برای کمک:

در این خصوص مقام معظم رهبری فرموده اند: «جوانان اجتماعات خانوادگی تشکیل دهند و کمکهای افراد خانواده را جمع کنند و در درجه‌ی اول به مصرف فقرا و نادارهای همان خانواده و فامیل برسانند و اگر نیازی نبود، به فقرای دیگر رسیدگی کنند؛ «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیت»». خانواده‌های بسیاری هستند که نه از روی تن‌پروری و تن به کار ندادن، بلکه به معنای واقعی کلمه محروم و مستمندند. باید این‌ها را شناسایی و پیدا کنید- کار مشکلی هم نیست- و به این‌ها کمک نمایید». (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۰۹/۱۵)

۶.۲. تشکیل اجتماعات برای مواسات و کمک‌رسانی عمومی به محرومان:

در این خصوص مقام معظم رهبری فرموده اند: «همه باید خود را موظف به مواسات بدانند. مواسات یعنی هیچ خانواده‌ای از خانواده‌های مسلمان و هم‌میهن و محروم را با دردها و محرومیتها و مشکلات خود تنها نگذاشتن؛ به سراغ آنها رفتن و دست‌کم‌رسانی به سوی آنها دراز کردن. امروز این یک وظیفه جهانی برای همه انسانهایی است که دارای وجدان و اخلاق و عاطفه انسانی هستند؛ اما برای مسلمانان، علاوه بر این که یک وظیفه

اخلاقی و عاطفی است، یک وظیفه دینی است. به همسایه‌ها و فقرا رسیدگی کنید. (آیت الله خامنه‌ای،

۱۳۸۱/۰۹/۱۵)

۶,۳. تقویت سنت‌های حسنه اسلامی همچون صدقه

سنت‌های حسنه اسلامی می‌توانند نقش پُررنگی در حل مشکلات نیازمندان ایفا کنند: «در جامعه ما باید عادت کمک به ضعفا که یک عادت اسلامی است، روزه‌روز بیشتر شود. صدقاتی که مردم می‌دهند، اطعامهایی که میکنند و کارهای بزرگی از قبیل وقف و حبس و امثال آنها که انجام میشود، از سنت‌های حسنه اسلامی است. این سنت‌ها به حیات اجتماعی طیب کمک میکند. لذا نباید بگذارید در جامعه تعطیل شود. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۷۳/۰۴/۲۹)

ریشه کنی فقر و رسیدگی مناسب به فقرا و محرومان تنها در صورتی به موفقیت می‌رسد که عموم مردم با سطوح مختلف اقتصادی وارد این عرصه شوند و همه‌ی مسئولیت را متوجه دولت و نهادهای حاکمیتی نبینند. اینگونه است که زمینه‌ی اصلاح و بهبود شرایط فراهم می‌شود: «وقتی که مردم خود را در رفع گرفتاری مستضعفان و ضعفا و مستمندان سهیم بدانند، کارها اصلاح میشود. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۷۳/۰۴/۲۹)

۶,۴. مشارکت همه دستگاه‌های دولتی و غیر دولتی برای تسهیل کمک رسانی.

پرسش های کتاب گام مؤمنانه در سنگر مواسات و همدلی

۱. معنای کامل مساوات از دیدگاه مقام معظم رهبری مد ظلّه العالی چیست؟

۱۰۱. مواسات به معنی مساوات است.

۱۰۲. مواسات به معنای همراهی کردن و کمک کردن به برادر مؤمن در همه‌ی امور است؛ بطوری که

انسان کمک فکری، مالی، جسمانی و آبرویی را وظیفه بدانند.

۱۰۳. مساوات به معنای ایثار و درک درد و رنج آنان است.

۱۰۴. همه موارد.

۲. چه رابطه‌ای بین معنای مساوات و همدلی وجود دارد؟

۱۰۵. تقریباً به یک معنا بوده و مترادفند.

۱۰۶. معنای آنها با یکدیگر ارتباطی ندارد.

۱۰۷. این دو معنا با هم متضادند.

۱۰۸. با یکدیگر هم خانواده هستند.

۳. معنای انفاق و ایثار چیست؟

۱۰۹. «انفاق» به معنای همه چیز را به نفع دیگران از خود جدا کردن (از خودگذشتگی) و «ایثار» به

اعطای مال یا چیزی دیگر در راه خدا به فقیران و دیگر راه‌های مورد نیاز گفته می‌شود.

۱۱۰. انفاق با ایثار به یک معنا و به معنای کمک به دیگران است.

۱۱۱. «ایثار» به معنای همه چیز را به نفع دیگران از خود جدا کردن (از خودگذشتگی) و «انفاق» به

اعطای مال یا چیزی دیگر در راه خدا به فقیران و دیگر راه‌های مورد نیاز گفته می‌شود.

۱۱۲. هیچکدام

۴. یکی از آیات قرآن که به بحث مساوات و همدلی پرداخته است کدام است:

۱۱۳. تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ (الشعراء/۲)

۱۱۴. وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ (الزلزله/۸)

۱۱۵. الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (البقره/۳)

۱۱۶. وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ (البقرة/۱۳)

۵. یکی از روایات ائمه اطهار (ع) در مورد اهمیت و جایگاه مساوات را توضیح دهید.

۱۱۷. امام علی (ع): «اتقوا المعاصی فی الخلوات، فان الشاهد هو الحاكم».

۱۱۸. پیامبر اسلام (ص): «به عهد و پیمان خود وفادار باشید».

۱۱۹. پیامبر اسلام (ص): «در اسلام ضرر زدن به دیگران جایز نیست».

۱۲۰. امام صادق (ع) فرمودند: «با یکدیگر پیوند داشته باشید و خوشرفتاری و مهربانی نمایید و برادرانی نیکوکار باشید، همان گونه که خدای عز و جل فرماتان داده است».

۶. آیا مساوات در سیره اصحاب پیامبر (ص) هم مورد توجه بوده است؟

۱۲۱. بله.

۱۲۲. خیر.

۱۲۳. فقط یک مورد بوده است.

۱۲۴. گزینه ۱۲۱ و ۱۲۳ صحیح است.

۷. کدامیک از جملات زیر مربوط به مساوات از دیدگاه امام خمینی (ره) است:

۱۲۵. « امر به مساوات و همدلی از دستورات مهم اسلام است »

۱۲۶. «مسلمین مأمورند به دوستی و مواسلت و نیکویی به یکدیگر و مودت و اخوت»

۱۲۷. «مواسات به معنای همراهی کردن و کمک کردن به برادر مؤمن در همه‌ی امور است»

۱۲۸. هیچکدام

۸. انواع مواسات را نام ببرید.

۱۲۹. مواسات در دین، مواسات در دنیا، مواسات در آخرت

۱۳۰. مواسات در روز و مواسات در شب

۱۳۱. مواسات در معیشت و اقتصاد، مواسات در سلامت، مواسات در معنویت، مواسات در مدیریت

۱۳۲. مواسات در گفتار و مواسات در کردار و مواسات در دل.

۹. نسخه اسلام در عرصه مواسات اقتصادی و معیشتی چه آفاتی در دیدگاه غرب را کنار میزند؟
۱۳۳. مرفه شدن عده ای از مردم و ضعیف شدن و فقیر شدن و زیر فشار قرار گرفتن طبقاتی دیگر از جامعه.
۱۳۴. ایجاد اختلافات و تفرقه بین مردم.
۱۳۵. بی دینی و لا ابالی گری و عدم توجه به بایدها و نبایدهای دینی.
۱۳۶. هیچ کدام
۱۰. کدامیک از بایدها و نبایدهای مواسات است؟ (صحیح ترین پاسخ را انتخاب کنید)
۱۳۷. رعایت اقتضائات
۱۳۸. همدلی در همه سطوح
۱۳۹. همدلی بر محور اسلام
۱۴۰. همه موارد
۱۱. یکی از راهبردها و راهکارهای ایجاد پویش مواسات کدام است؟
۱۴۱. ورزش
۱۴۲. کتابخوانی
۱۴۳. تقویت فرهنگ انفاق
۱۴۴. هیچکدام
۱۲. کدامیک از راهبردها و راهکارهای اجرای طرح رزمایش همدلی و کمک مؤمنانه است؟
۱۴۵. تشکیل اجتماعات خانوادگی برای کمک.
۱۴۶. تقویت سنتهای حسنه اسلامی همچون صدقه
۱۴۷. مشارکت همه دستگاههای دولتی و غیر دولتی برای تسهیل کمک رسانی.
۱۴۸. همه موارد